

Harald Wergeland, 1912-1987

Professor i teoretisk fysikk, Norges tekniske høgskole.

Etter examen artium i 1913, valgte han kjemistudiet ved NTH. Etter eksamen fortsatte han i forskjellige stillinger. I perioden 1937-39 oppholdt han seg ved Werner Heisenbergs institutt i Leipzig. I årene 1939-45 var han assistent og stipendiat i Oslo i miljøet rundt professor E. Hylleraas. Dr. grad i 1942. I 1943 medl. av Det Kongelige Norske Videnskaps-Akademi. 34 år gammel ble han utnevnt til professor i fysikk ved NTH. Han var formann i NTHs Almenavdeling, medlem i NAVF og NTNFs Atomutvalg og CERN-komité, som norsk delegert til CERN. Han var preses i Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab i perioden 1959-1965 og ble tildelt dette selskaps høyeste utmerkelse, Gunnerus-medaljen. I 1960 ble han tildelt St. Olavs orden.

Wergeland hadde et stort internasjonalt kontaktnett og han ble invitert som gjesteprofessor ved en rekke utenlandske universiteter, bl.a. som van de Waals professor ved universitetet i Amsterdam (1965).

Han engasjerte seg sterkt i internasjonale samarbeidstiltak: CERN, NORDITA (Nordisk Institut for Teoretisk Atomfysik), IUPAP (den internasjonale union for ren og anvendt fysikk) m.fl. Han var også sterkt opptatt av det ansvar som ligger både på forskere og brukere av vitenskapens resultater. Fredssp rsm l opptok ham sterkt og han grunnla den norske avdelingen av Pugwash-bevegelsen.

Arkivet omfatter 19 arkivesker (1.9 hyllemeter).

Litt., se bl.a. : Hemmer, Per Christian. Harald Wergeland. Minnetale i Det Norske Videnskaps-Akademi.  rbok 1987.

Proveniens: Gave fra familien, fra Gruppe for Teoretisk fysikk og fra Fysisk institutt, Gløshaugen. V r 2000.

Innhold.

Innholdet i arkivet var av Wergeland selv delvis ordnet i mapper og ringpermer. Denne ordningen er stort sett beholdt. Materialet fra de tre donatorene er samordnet.

Korrespondansen for perioden 1939-1970 var ordnet kronologisk, for perioden 1971-1987 var den ordnet etter brevskriver/adressat. Brev fra noen brevskrivere var lagt i egne legg (se eske 7 og 8). Eskene 9-11 og 17-18 inneholder også brev, men knyttet til spesielle saker. Her er Wergelands egen ordning beholdt.

Eske 1

H. Wergelands curriculum vitae. Attester fra forskjellige personer (her: brev med anbefalinger fra Niels Bohr, datert des. 1946), avisutklipp vedr. Wergelands innsats innen forskjellige felt. Nekrologer, her: P.Chr. Hemmers minnetale i Det Kongelige Norske Videnskaps-Akademi. 1987

Korrespondanse 1939-1969

Eske 2

Korrespondanse 1970-1971

Eske 3

Korrespondanse 1972-1973

Eske 4

Korrespondanse 1974-1975

Eske 5

Korrespondanse 1976-1979

Eske 6

Korrespondanse 1980-1987

Eske 7

Korrespondanse med

Niels Arley	1953-1975
Niels Bohr (her også brev fra andre i Bohrs familie)	1942-1984
Hans Euler	1939-1941
Izuru Fujuwara	1963-1985
Dirk ter Haar	1953-1985
Werner Heisenberg	1938-1975
Per Christian Hemmer	1957-1987
Egil A. Hylleraas	1930-1968
J.Hans D. Jensen	1946-1972
Oskar Klein	1953-1963
Arnold Kramish	1961-1985
Harold Levine	1955-1959

Eske 8

Korrespondanse med

Lise Meitner 1955-1961

Aadne Ore 1953-1977

Leon Rosenfeld 1955-1972

Stefan Rozental 1953-1986

Morikazu Toda 1967-1987

Brevkladder. Julekort. Div. brev

Eske 9

Forskningsmateriale:

I. Statistisk mekanikk:

Fluktuasjoner

Middels degenerert Fermigass

Termtetthet

Bose-Einstein gass

N₂ og NO

Stokastiske prosesser

Relativistisk termodynamikk

II. Partikkelfysikk:

Mesonfysikk

S-matrisen

Kosmisk stråling (Heisenberg)

Kosmisk stråling opp til 1940

Bremsstråling

Eske 10

III. Kvantemekanikk:

Dirac-likningen

Ikkerelativistisk kvantemekanikk

Kleins paradoks

Strålingsdemping

Eske 11

IV. Elektromagnetisk teori

Energitetthet i media

Multipel-spredning

Fluktuasjoner i elektromagnetisk energi

Magnetisme

Diffraksjon

V. Matematiske notater etc.

VI. Mekanikk

VII. Div. notater

Eske 12

Undervisning. Forelesninger. Notater for veiledninger. Div. år

Eske 13

Gjesteforelesninger. Foredrag. 1942-1979

Eske 14

H. Wergelands artikler, innbundet. 1936-1947, 1948-1957. 2 vol.

Eske 15

Samme. 1957-1967, 1967-1977. 2 vol.

For en fullstendig oversikt over Wergelands forfatterskap, se P. Chr. Hemmers minnetale, trykt i Det Norske Videnskaps-Akademis årbok 1987. Her mangler dog Wergelands siste artikkel: "On some exact relations in Bose Statistics". Tr. i: Probability, statistical mechanics and number theory. 1986. (Advances in mathematics, supplementary studies. 9.)

Eske 16

Manuskript til avhandlinger

Inserater av Harald Wergeland i aviser og tidsskrifter

Bokanmeldelser

Akademier og selskaper:

Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab. Dokumenter 1951-1964

Göteborgs Kungl. Vetenskaps- og vitterhetssamhälle. 1979

Physica Scripta. 1980-1984

Nobelkomiteen. 1948-1985

Det Norske Videnskaps-Akademi. 1957-1985

International union for conservation of nature and natural resources. 1974-1979

International union of pure and applied physics. 1946-1951

Tilsendt materiale (stensilerte artikler m.m.)

Eske 17

Pugwash. Korrespondanse 1959-1984. Her også dokumenter vedr. Cyrus Eaton. Konferanser. Opprop og uttalelser

Hippokratisk ed: "I shall not use my scientific training for any purpose which I believe is intended to harm human beings". Generell korrespondanse 1965-1975. Korrespondanse med Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab, 1971-1973. Jason-komiteen m.m., 1972-1973. American Physical Society, 1973-1974. Div. andre dokumenter

Society for social responsibility in science. Korrespondanse 1959-1984. Div. dokumenter "Kjernefysikk. Atomutvalget". 1946-1957

Eske 18

Atomvåpen. Korrespondanse 1961-1963. Materiale av og om Karl Bechert. Div. dokumenter

Atomenergi. Korrespondanse 1962-1979. Her egne legg for "Sikkerhet" og "Dosering". Div. dokumenter

Annet:

Invitasjon til å være med og opprette et vitenskapsteoretisk forum ved Universitetet i Trondheim. 1981

Urbefolkning. Minoriteter og rettigheter. Div. år.

Div. dokumenter

Fotografier

Eske 19

Katalogkort over referanselitteratur. Adresser.